

УДК 657.6

Польова Т.В.*кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та обліку
Харківського торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету***Петік О.М.***магістр
Харківського торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету*

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ ГРОШОВИХ КОШТІВ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ АВТОТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

INTERNAL AUDIT OF FUNDS FOR AUTO-TRANSPORT ENTERPRISES

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто роль та зміст внутрішнього аудиту грошових коштів для підприємств, що функціонують в автотранспортній галузі. Сформовано основні його переваги для впровадження та регулярного функціонування служби внутрішніх аудиторів. Зазначено основні методи проведення внутрішнього аудиту, а також виділено основні складові інформаційного забезпечення, що рекомендується для використання. Також у статті наведено етапи проведення внутрішнього аудиту грошових коштів, яких необхідно дотримуватися для досягнення більш значних результатів. Крім того, запропоновано використання розроблених форм, що націлені на полегшення роботи внутрішнього аудитора та покращення якості проведеної роботи.

Ключові слова: внутрішній аудит, грошові кошти, робочі документи, служба внутрішнього аудиту, контроль, аналіз.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены роль и содержание внутреннего аудита денежных средств для предприятий автотранспортной отрасли. Сформированы основные его преимущества для внедрения и регулярного функционирования службы внутренних аудиторов. Указаны основные методы проведения внутреннего аудита, а также выделены основные составляющие информационного обеспечения, рекомендуемого для использования. Также в статье приведены этапы проведения внутреннего аудита денежных средств, которые необходимо соблюдать для достижения более существенных результатов. Кроме того, предложено использование разработанных форм, нацеленных на облегчение работы внутреннего аудитора и улучшение качества проделанной работы.

Ключевые слова: внутренний аудит, денежные средства, рабочие документы, служба внутреннего аудита, контроль, анализ.

ANNOTATION

The article examines the role and content of internal audit of funds for enterprises of auto-transport enterprises. It is main advantages for the introduction and regular operation of the internal audit service has been formed. The main methods of conducting internal audit are indicated and the main components of information support, recommended for use, are outlined. Also in the article are the stages of internal audit of funds that must be observed to achieve more significant results. In addition, the use of developed forms aimed at facilitating the work of the internal auditor and improving the quality of the work performed is suggested.

Keywords: internal audit, funds, working documents, internal audit service, control, analysis.

Постановка проблеми. За сучасних умов господарювання, нестабільної економічної ситуації, наявності значних ризиків для будь-якого підприємства, а особливо для того, що має скрутне фінансове становище та загрозу бан-

крутства, постає необхідність в додатковому надходженні інформації щодо реального становища справ з метою пошуку можливостей його покращення.

Підприємства автотранспортної галузі можуть зіштовхнутися з фінансовою нестабільністю, що викликана високою вартістю палива та запасних частин, тому для них є особливо актуальною наявність можливостей прийняття ефективних управлінських рішень. Саме на вирішення таких завдань спрямований внутрішній аудит, адже саме він націлений на задоволення інформаційних потреб керівників та менеджерів усіх рівнів.

Оскільки внутрішній аудит має за мету забезпечення ефективності діяльності управлінського апарату, зміцнення фінансового стану господарювання та підвищення ефективності роботи, удосконалення ведення бухгалтерського обліку, то він виступає як важлива функція управління, що ґрунтується на перевірці правильності облікового процесу, аналізі та контролі, порівнянні та оцінці досягнутих результатів діяльності із завданнями, що були поставлені [1, с. 198].

Для автотранспортних підприємств особливого значення набувають питання щодо руху грошових коштів, тому одним із першочергових завдань внутрішнього аудиту має бути їх дослідження. Оскільки рух грошових коштів та його облік мають суттєве значення для формування результатів аналізу платоспроможності та фінансового стану підприємства, то чіткий контроль грошових коштів та своєчасний аналіз їх стану є актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загалом питанню внутрішнього аудиту грошових коштів та його значенню для діяльності підприємства в своїх працях приділяли увагу такі вчені, як Н.Г. Здирко [2], А.П. Бондар [2], Є.А. Карпенко [3], М.Т. Шендригоренко [4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сьогодні дослідження впровадження внутрішнього аудиту грошових коштів на підприємствах автотранспортної галузі є недостатньо дослідженим, оскільки

загалом внутрішній аудит в Україні не є широко поширеним. Також наявна незначна кількість публікацій, які висвітлюють практичну частину вищезгаданого питання, що засвідчує важливе значення подальших досліджень за сучасних умов господарювання.

Вклад основного матеріалу дослідження. Внутрішній аудит грошових коштів на автотранспортному підприємстві має спрямовуватись на пошук шляхів щодо збалансованості витрат та грошових надходжень, а також підтвердження ведення обліку відповідно до чинного законодавства України з метою його вдосконалення та підвищення ефективності використання коштів.

Згідно з визначенням поняття внутрішнього аудиту, яке дає Міжнародний Інститут Внутрішніх Аудиторів, внутрішній аудит є незалежною, об'єктивною діяльністю з надання впевненості та консультативних послуг, що має приносити користь організації та покращувати її діяльність [5].

Як стверджує О.М. Кудирко, під внутрішнім аудитом необхідно розуміти організовану на підприємстві систему контролю, що діє в інтересах його керівництва або власників, регламентовану внутрішніми документами, метою якої є додержання встановленого порядку здійснення бухгалтерського обліку і надійності функціонування внутрішнього контролю [6, с. 186].

У своїх дослідженнях Д.В. Долбнева дає таке визначення поняття «внутрішній аудит»: це вид практичної діяльності внутрішніх ауди-

торів, який, реалізуючи функції управління та контролю, призначений забезпечувати власників, керівників та інвесторів підприємства інформацією про всі сторони діяльності його структурних підрозділів [7, с. 35].

На підставі дослідження вищенаведених визначень можна сказати, що мета внутрішнього аудиту – це пошук способів підвищення ефективності діяльності підприємства. Це особливо актуально для ситуацій, коли підприємство має проблеми з платоспроможністю, автономністю та має ризик банкрутства, оскільки внутрішні аудитори можуть проводити аналіз ситуації ризиків, що загалом може врятувати від банкрутства, а також збільшити прибуток, що сприяє стабілізації фінансової діяльності підприємства.

Тому з метою якнайшвидшого подолання фінансової нестабільності автотранспортними підприємствами пропонуємо їм запровадити службу внутрішнього аудиту. Основними перевагами впровадження такої постійно діючої служби на підприємстві є такі:

- внутрішній аудит є ефективною системою контролю господарської діяльності;
- він є більш поглибленим, оскільки враховує специфіку діяльності;
- він сприяє покращенню якості зовнішніх перевірок;
- він має менші затрати часу та зусиль на виявлення відхилень та порушень;
- він краще забезпечує потреби в попередньому, поточному та наступному контролі [8, с. 112].

Загалом внутрішній аудит операцій з грошовими коштами сприятиме підтримці конкурентоспроможності, підвищенню платоспроможності та зменшенню ризику банкрутства. Це обумовлене тим, що грошові кошти контролюються лише керівництвом підприємств через те, що вони є найбільш ліквідною частиною активів. Впровадження служби внутрішнього аудиту та проведення аудиту грошових коштів сприятиме більш раціональному та ефективному їх використанню.

Під час проведення внутрішнього аудиту операцій з грошовими коштами необхідно вирішити низку завдань (рис. 1).

Для того щоб аудитор мав змогу вирішити поставлені завдання, необхідно виділити основні складові інформаційного забезпечення аудиту грошових коштів (рис. 2). Перевірка наведених документів дасть змогу встановити основні порушення, пов'язані з обліком руху гро-

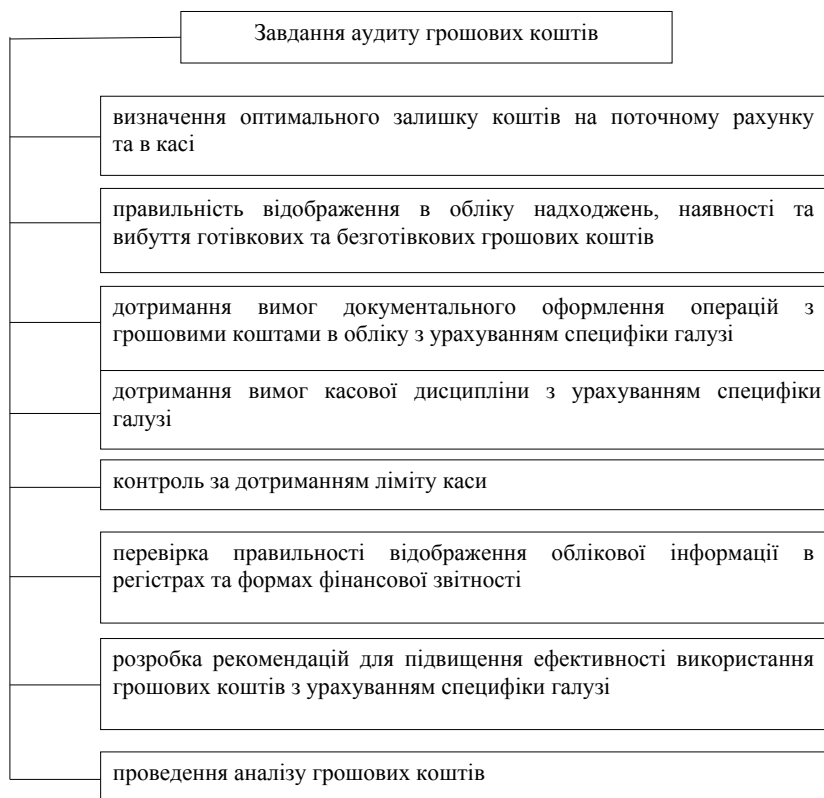

Рис. 1. Основні завдання внутрішнього аудиту операцій з грошовими коштами

шових коштівта отримати аудиторські докази, що є підтвердженням результату дослідження.

З метою надання аудиторам змоги виявити недоліки та помилки під час проведення аудиту їм рекомендується використовувати низку методів внутрішнього аудиту (рис. 3).

Крім того, для проведення аудиту необхідно сформувані чітку технологію та методіку проведення, що розробляється під час його планування та є спрямованою на збирання доказів для подальшого аналізу та розробки заходів щодо підвищення ефективності використання грошових коштів. Відповідно, технологія проведення внутрішнього аудиту грошових коштів на автотранспортному підприємстві має спрямовуватися на:

- повну перевірку первинних документів, їх оформлення, зміст;
- перевірку звітів касира, ведення касової дисципліни;
- перевірку звіту про рух грошових коштів;
- зіставлення даних банківських виписок даним документів, що до них додаються та даним облікових реєстрів;
- перевірку записів Головної книги.

Рекомендуємо на автотранспортних підприємствах проводити внутрішній аудит грошових коштів в декілька етапів [9, с. 54; 10, с. 30], кожен з яких має своє спрямування та значення (рис. 4).

Отже, працівникам внутрішньої служби аудиту необхідно під час проведення перевірок використовувати робочу документацію, яка націлена на те щоб допомогти їм зафіксувати процедури перевірки, отриману інформацію, висновки. Така документація містить найбільш суттєву інформацію, яка сприяє отриманню правильних результатів, тому вона має складатися в обов'язковому порядку та підтверджувати висновки та пропозиції. Зважаючи на це, для проведення внутрішнього аудиту грошових коштів пропонуємо на підприємствах використовувати форми робочих документів, які б достатньо висвітлили ситуацію, що склалася.

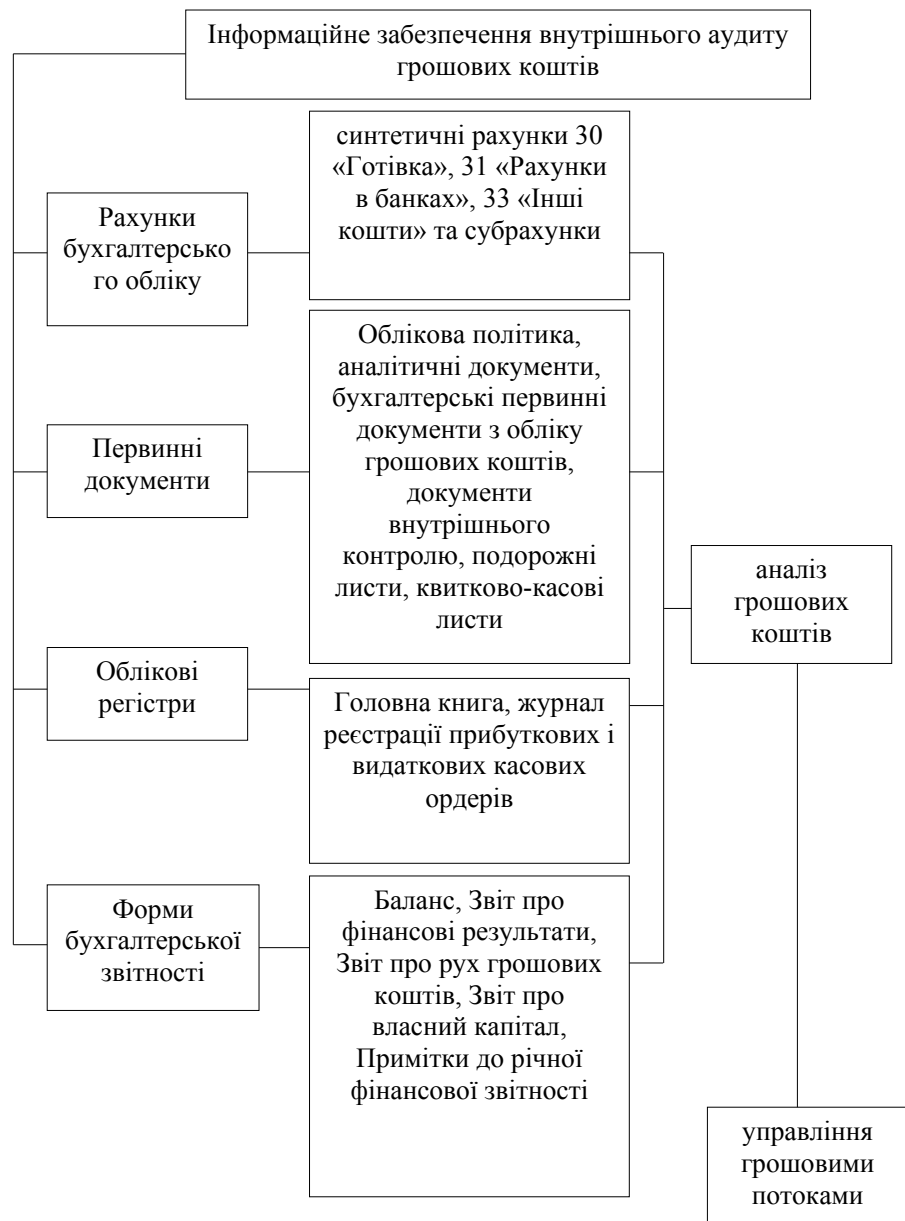

Рис. 2. Інформаційне забезпечення внутрішнього аудиту операцій з грошовими коштами

Для проведення внутрішнього аудиту грошових коштів було розроблено декілька форм, що можуть використовуватись аудитором як робоча документація (табл. 1–3).

Вищенаведений тест націлений на швидку оцінку аудитором дотримання на підприємстві касової дисципліни. За необхідності спеціалісти служби внутрішнього аудиту самостійно можуть додавати до такого робочого документа питання, враховуючи поточну ситуацію суб'єкта господарювання та попередні результати перевірок. Заповнюючи цю форму, аудиторі необхідно поставити відмітку до відповідного стовпчика, крім того за необхідності він може зазначити в стовпчику № 6 додаткову інформацію.

Аудиторам рекомендується використовувати табл. 2, в яку заносяться відомості, що були отримані під час перевірки надходження

Рис. 3. Рекомендовані методи проведення внутрішнього аудиту операцій з грошовими коштами

Рис. 4. Рекомендовані етапи проведення внутрішнього аудиту грошових коштів

та вибуття грошових коштів на підприємстві. Сюди відносяться операції як з касою, так і на розрахункових рахунках банку залежно від особливостей діяльності підприємства. У випадках, коли підприємство має відкриті рахунки в Державній казначейській службі України, вони також включаються до перевірки.

Помилки та недоліки, що були виявлені під час внутрішнього аудиту грошових коштів, рекомендується фіксувати в робочому документі, наведеному в табл. 3. Крім інформації щодо самої виявленої помилки, цей документ містить стовпчик, в якому аудитори визначають, як вплинула ця помилка на дані

на поточному рахунку та в касі, правильності відображення в обліку надходжень, наявності та вибуття готівкових та безготівкових коштів, а також правильності їх документального оформлення і відображення в облікових регістрах. Вважаємо, що внутрішній аудит забезпечить регулярність проведення аналізу коштів та розробку рекомендацій для підвищення ефективності їх використання, що є важливою умовою успішного функціонування підприємств, підвищення їх платоспроможності, автономності, а також сприятиме уникненню банкрутства.

Успішно організована робота внутрішнього аудиту спонукатиме працівників підприємств дотримуватися законодавства, планів, внутрішніх правил та процедур підприємства, вчасно виявляти та знижувати непередбачені витрати, що в подальшому покращить не лише фінансовий стан, але й ділову репутацію.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Філозоп О.В. Суть внутрішнього аудиту та його значення в діяльності підприємства / О.В. Філозоп // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2008. – № 2 (44). – С. 198–206.
2. Здирко Н.Г. Особливості проведення аудиту грошових коштів на підприємствах АПК / Н.Г. Здирко, А.П. Бондар // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія : Економічні науки. – 2011. – № 2 (53). – С. 61–65.
3. Карпенко Є.А. Еволюція підходів до порядку проведення аудиту касових операцій / Є.А. Карпенко, О.В. Філатов // Регіональна економіка та управління. – 2016. – № 2. – С. 71–75.
4. Шендригоренко М.Т. Актуальні питання аудиту грошових коштів на рахунках в банку / М.Т. Шендригоренко // Вісник Мукачівського державного університету. – 2017. – № 8. – С. 813–817.
5. Внутрішній аудит // Інститут Внутрішніх Аудиторів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.iaa.org.ua/?page_id=212.
6. Кудирко О.М. Внутрішній аудит в Україні: сутність, проблеми розвитку та шляхи їх усунення / О.М. Кудирко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 5. – С. 186–198.
7. Долбнева Д.В. Внутрішній аудит як невід'ємна складова механізму забезпечення розвитку підприємства в сучасних умовах / Д.В. Долбнева // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 5. – С. 33–37.
8. Гуцаленко У.О. Внутрішній аудит як складова системи ефективного управління підприємством / У.О. Гуцаленко, Г.В. Причепа // Інноваційна економіка. – 2011. – № 3. – С. 111–114.
9. Великий Ю.В. Організаційні етапи внутрішнього аудиту на підприємстві / Ю.В. Великий, Є.Г. Юрін // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 24. – С. 53–55.
10. Великий Ю.В. Етапи внутрішнього аудиту на підприємстві / Ю.В. Великий // Агросвіт. – 2017. – № 7. – С. 28–31.